YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

22 päivänä marraskuuta 2001 *

Asiassa C-110/97,

Alankomaiden kuningaskunta, asiamiehenään M. A. Fierstra,

kantajana,

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään R. Torrent, J. Huber ja G. Houttuin, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jota tukevat

Espanjan kuningaskunta, asiamiehenään L. Pérez de Ayala Becerril, prosessiosoite Luxemburgissa,

Ranskan tasavalta, asiamiehinään K. Rispal-Bellanger ja C. Chavance, prosessiosoite Luxemburgissa,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

Italian tasavalta, asiamiehenään U. Leanza, avustajanaan avvocatessa dello Stato F. Quadri, prosessiosoite Luxemburgissa,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään T. van Rijn, prosessiosoite Luxemburgissa,

väliintulijoina,

jossa kantaja vaatii merentakaisista maista ja merentakaisilta alueilta peräisin olevan riisin tuontia koskevien suojatoimenpiteiden käyttöön ottamisesta 17 päivänä helmikuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 304/97 (EYVL L 51, s. 1) kumoamista,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat P. Jann ja F. Macken (esittelevä tuomari) sekä tuomarit C. Gulmann, D. A. O. Edward, A. La Pergola, J.-P. Puissochet, L. Sevón, M. Wathelet, R. Schintgen ja V. Skouris,

julkisasiamies: P. Léger,
kirjaaja: hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Alankomaiden kuningaskunnan, asiamiehenään M. A. Fierstra, neuvoston, asiamiehenään G. Houttuin, Espanjan kuningaskunnan, asiamiehenään N. Díaz Abad, Italian tasavallan, asiamiehenään F. Quadri, ja komission, asiamiehenään T. van Rijn, 7.11.2000 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 13.3.2001 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Alankomaiden kuningaskunta on yhteisöjen tuomioistuimeen 17.3.1997 jättämällään kanteella vaatinut EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan toisen kohdan (josta on muutettuna tullut EY 230 artiklan toinen kohta) nojalla merentakaisista maista ja merentakaisilta alueilta peräisin olevan riisin tuontia koskevien suojatoimenpiteiden käyttöönottamisesta 17 päivänä helmikuuta 1997 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 304/97 (EYVL L 51, s. 1) kumoamista.

2 Samana päivänä kantaja jätti yhteisöjen tuomioistuimeen välitoimihakemuksen.

3 Tässä hakemuksessaan kantaja vaati, että yhteisöjen tuomioistuin

— ensisijaisesti lykkää asetuksen N:o 304/97 täytäntöönpanoa Alankomaiden Antilleilta ja Arubasta peräisin olevan riisin tuonnin osalta

— toissijaisesti vahvistaa Alankomaiden Antilleilta ja Arubasta peräisin olevaa riisiä koskevan tuontikiintiön, jonka määrä on vähintään yhtä suuri kuin sen kohtelultaan suosituimmista kolmansista maista peräisin olevaa riisiä koskevan tuontikiintiön mukainen määrä, joka voidaan tuoda tullitta yhteisöön

— vaihtoehtoisesti määrää, että Alankomaiden kuningaskunnan ja Euroopan unionin neuvoston on neuvoteltava vähimmäishinnasta, jolla Alankomaiden Antilleilta ja Arubasta peräisin olevaa esikuorittua riisiä voidaan tuoda yhteisöön ja joka vastaa eräitä Alankomaiden kuningaskunnan asettamia edellytyksiä, ja että niiden on seitsemän päivän kuluessa neuvottelujen aloittamista koskevan määräyksen antamisesta esitettävä näiden neuvottelujen tulokset yhteisöjen tuomioistuimen presidentille päätöksen tekemistä varten

— vaihtoehtoisesti toteuttaa kaikki tarkoituksenmukaisiksi katsomansa toimenpiteet.

4 Yhteisöjen tuomioistuimen presidentin asiassa C-110/97 R, Alankomaat vastaan neuvosto, 21.3.1997 antamalla määräyksellä (Kok. 1997, s. I-1795) tämä hakemus hylättiin.

5 Espanjan kuningaskunnan, Ranskan tasavallan, Italian tasavallan ja Euroopan yhteisöjen komission hakemukset saada osallistua oikeudenkäyntiin väliintulijoina tukeakseen neuvoston vaatimuksia hyväksyttiin 13.6. ja 17.9.1997 annetuilla määräyksillä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

EY:n perustamissopimus

6 EY:n perustamissopimuksen 3 artiklan r alakohdassa (josta on muutettuna tullut EY 3 artiklan 1 kohdan s alakohta) määrätään, että yhteisön toimintaan sisältyy merentakaisten maiden ja alueiden (jäljempänä MMA) assosiointi kaupankäynnin lisäämiseksi sekä yhteiset pyrkimykset taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi.

7 EY:n perustamissopimuksen 227 artiklan 3 kohdan (josta on muutettuna tullut EY 299 artiklan 3 kohta) mukaan tämän sopimuksen neljännessä osassa määrättyä, assosiointia koskevaa sääntelyä sovelletaan perustamissopimuksen liitteessä IV (josta on muutettuna tullut EY liite II) lueteltuihin MMA:ihin. Alankomaiden Antillit mainitaan tässä liitteessä.

8 EY:n perustamissopimuksen 228 artiklan 7 kohdan (josta on muutettuna tullut EY 300 artiklan 7 kohta) mukaan tässä artiklassa vahvistettujen edellytysten mukaisesti tehdyt sopimukset sitovat yhteisön toimielimiä ja jäsenvaltioita.

9 EY:n perustamissopimuksen neljännessä osassa, jonka otsikko on "Merentakaisten maiden ja alueiden assosiointi", on muun muassa 131 artikla (josta on muutettuna tullut EY 182 artikla), 132 artikla (josta on tullut EY 183 artikla), 133 artikla (josta on muutettuna tullut EY 184 artikla), 134 artikla (josta on tullut EY 185 artikla) ja 136 artikla (josta on muutettuna tullut EY 187 artikla).

10 Perustamissopimuksen 131 artiklan toisen ja kolmannen kohdan mukaan MMA:iden Euroopan yhteisöön assosioinnin tavoitteena on edistää MMA:iden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja vahvistaa läheiset taloudelliset suhteet niiden ja koko yhteisön välille. EY:n perustamissopimuksen johdanto-osassa mainittujen periaatteiden mukaisesti assosioinnin tarkoituksena on ensisijaisesti edistää MMA:iden väestön etuja ja vaurautta, jotta ne voivat saavuttaa taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kehityksen, johon ne pyrkivät.

11 Perustamissopimuksen 132 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot soveltavat kaupankäynnissään MMA:iden kanssa samaa järjestelmää kuin tämän sopimuksen mukaan keskinäisessä kaupankäynnissään.

12 Perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdassa määrätään, että MMA:ista peräisin olevien, jäsenvaltioihin tuotavien tavaroiden tullit poistetaan kokonaan niin kuin jäsenvaltioiden välisten tullien asteittaisesta poistamisesta perustamissopimuksessa määrätään.

13 Perustamissopimuksen 134 artiklassa määrätään, että jos niiden tullien taso, joita sovelletaan kolmannesta maasta peräisin oleviin tuotteisiin niiden tullessa MMA:han, on sellainen, että se, ottaen huomioon EY:n perustamissopimuksen 133 artiklan 1 kohdan määräysten soveltamisen, johtaa kaupankäynnin vinoutumiseen jonkin jäsenvaltion vahingoksi, tämä jäsenvaltio voi pyytää komissiota tekemään muille jäsenvaltioille ehdotuksia toimenpiteiksi, jotka ovat tarpeen tilanteen korjaamiseksi.

14 Perustamissopimuksen 136 artiklan mukaan neuvosto antaa MMA:iden sekä yhteisön välisestä assosioinnista saatujen kokemusten ja perustamissopimuksen periaatteiden pohjalta yksimielisesti säännökset MMA:iden sekä yhteisön välistä assosiointia koskevista säännöistä ja menettelyistä.

Päätös 91/482/ETY

15 Perustamissopimuksen 136 artiklan nojalla tehtiin merentakaisten maiden ja alueiden assosioinnista Euroopan talousyhteisöön 25 päivänä heinäkuuta 1991 neuvoston päätös 91/482/ETY (EYVL L 263, s. 1; jäljempänä MMA-päätös).

16 MMA-päätöksen 101 artiklan 1 kohdan mukaan MMA:ista peräisin olevat tuotteet vapautetaan yhteisöön tuotaessa tulleista ja vaikutukseltaan vastaavista maksuista.

17 MMA-päätöksen liitteessä II olevan 6 artiklan 2 kohdassa todetaan, että jos yhteisössä tai AKT-valtioissa (Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtiot) kokonaan tuotettuihin tuotteisiin kohdistuu MMA:issa käsittely- tai valmistustoimia, ne katsotaan MMA:issa kokonaan tuotetuiksi tuotteiksi.

18 MMA-päätöksen 109 artiklan 1 kohdassa komissio valtuutetaan tämän päätöksen 101 artiklan 1 kohdassa säädetystä periaatteesta poiketen toteuttamaan tarvittavat suojatoimenpiteet, "jos tämän päätöksen soveltamisesta aiheutuu vakavia häiriöitä jollakin yhteisön tai yhden tai useamman jäsenvaltion talouden toiminnan alalla tai jos soveltaminen vaarantaa niiden rahatalouden ulkoisen

vakauden tai jos ilmenee häiriöitä, jotka saattavat johtaa yhteisön tai siihen kuuluvan alueen jonkin toiminnan alan merkittävään heikentymiseen".

19 MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan mukaan tämän artiklan 1 kohtaa sovellettaessa on valittava ensisijaisesti toimenpiteitä, jotka vähiten häiritsevät assosioinnin ja yhteisön toimivuutta. Nämä toimenpiteet on rajoitettava niihin, jotka ovat ehdottomasti välttämättömiä ilmenneiden häiriöiden poistamiseksi.

20 MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 5 ja 7 kohdan mukaan jäsenvaltio voi saattaa suojatoimenpiteiden käyttöön ottamista koskevan komission päätöksen neuvoston käsiteltäväksi kymmenen työpäivän kuluessa sen tiedoksiantamisesta. Tällaisessa tapauksessa neuvosto voi päättää määräenemmistöllä asiasta toisin 21 työpäivän kuluessa.

Asetus N:o 21/97

21 Italian ja Espanjan hallitukset vaativat 29.11.1996 ja 10.12.1996 komissiota ottamaan käyttöön MMA:ista peräisin olevan riisin tuontia koskevia suojatoimenpiteitä.

22 MMA-päätöksen 109 artiklan nojalla annettiin merentakaisista maista ja merentakaisilta alueilta peräisin olevan riisin tuontia koskevien suojatoimenpiteiden käyttöön ottamisesta 8 päivänä tammikuuta 1997 komission asetus (EY) N:o 21/97 (EYVL L 5, s. 24).

23 Asetuksen N:o 21/97 1 artiklan 1 kohdassa säädettiin tariffikiintiöstä, jonka perusteella MMA:ista peräisin olevan CN-koodiin 1006 kuuluvan riisin tulliton tuonti yhteisöön sallittiin seuraaviin määriin saakka: 4 594 tonnia Montserrat'sta peräisin olevaa riisiä, 1 328 tonnia Turks- ja Caicossaarilta peräisin olevaa riisiä ja 36 728 tonnia muista MMA:ista peräisin olevaa riisiä.

24 Asetusta N:o 21/97 sovellettiin sen 7 artiklan toisen kohdan mukaisesti 1.1.—30.4.1997.

25 MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 5 kohdan mukaisesti Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus saattoi tämän jälkeen asetuksen N:o 21/97 neuvoston käsiteltäväksi ja pyysi tätä korottamaan Montserrat'ta ja Turks- ja Caicossaaria koskevia kiintiöitä.

26 Myös Alankomaiden hallitus ilmoitti 21.1.1997 päivätyllä kirjeellään, että se vastusti asetusta N:o 21/97, ja pyysi neuvostoa antamaan uuden asetuksen.

Asetus N:o 304/97

27 Neuvosto antoi 17.2.1997 asetuksen N:o 304/97, jolla sen 7 artiklan 1 kohdan mukaan kumotaan asetus N:o 21/97.

28 Neuvoston ja komission antamien asetusten ainoa olennainen ero koskee Montserrat'n ja Turks- ja Caicossaarien kiintiöiden määrää.

29 Asetuksen N:o 304/97 1 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Rajoitetaan MMA:ista peräisin olevan CN-koodiin 1006 kuuluvan riisin tullitonta tuontia yhteisöön 1 päivän tammikuuta ja 30 päivän huhtikuuta 1997 välisenä aikana seuraaviin vastaavana määränä esikuorittua riisiä ilmaistuihin määriin:

a) 8 000 tonnia Montserrat'sta peräisin olevaa riisiä sekä Turks- ja Caicossaarilta peräisin olevaa riisiä, mikä muodostuu seuraavista määristä:

— 4 594 tonnia Montserrat'sta peräisin olevaa riisiä, ja

— 3 406 tonnia Montserrat'sta tai Turks- ja Caicossaarilta peräisin olevaa riisiä,

b) 36 728 tonnia muista MMA:ista peräisin olevaa riisiä."

30 Asetusta N:o 304/97 sovellettiin sen 8 artiklan toisen alakohdan mukaisesti 1.1.—30.4.1997, lukuun ottamatta tämän asetuksen 1 artiklan 1 kohdan a alakohdan toista luetelmakohtaa, jota sovellettiin vasta tämän asetuksen voimaantulosta 21.2.1997 alkaen, jolloin se julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.*

Yhteisön riisimarkkinat

31 On erotettava toisistaan japonica- ja indica-riisilajit.

32 Yhteisön riisintuottajamaita ovat lähinnä Ranska, Espanja ja Italia. Noin 80 prosenttia yhteisössä tuotetusta riisistä on japonica-riisiä ja 20 prosenttia indica-riisiä. Japonica-riisiä kulutetaan erityisesti eteläisissä jäsenvaltioissa, kun taas indica-riisiä kulutetaan erityisesti pohjoisissa jäsenvaltioissa.

33 Koska japonica-riisistä on ylituotantoa, yhteisö on kokonaisuutena tarkasteltuna tämän riisilajin viejä. Yhteisössä ei sen sijaan tuoteta riittävästi indica-riisiä omiin tarpeisiin, joten yhteisö on kokonaisuutena tarkasteltuna tämän riisilajin tuoja.

34 Kulutusta varten riisiä on käsiteltävä. Sadonkorjuun jälkeen riisi esikuoritaan ja sitten kiillotetaan monivaiheisesti.

35 Riisin yksikköhinta nousee jokaisessa käsittelyvaiheessa. Lisäksi riisin käsittely vähentää sen alkuperäistä painoa.

36 Yleisesti erotetaan toisistaan neljä käsittelyastetta:

— kuorimaton riisi: kyseessä on riisi sellaisena kuin se on korjattu, eikä se vielä kelpaa kulutukseen

— esikuorittu riisi (kutsutaan myös nimellä ruskea riisi): kyseessä on riisi, jonka ulkokuori on poistettu ja jota voidaan käyttää kulutukseen mutta myös käsitellä edelleen

— osittain hiottu riisi (kutsutaan myös nimellä osittain kiillotettu riisi): kyseessä on riisi, jonka siemenkalvosta osa on poistettu. Tämä on puolivalmis tuote, jota myydään yleensä lisäkäsittelyä eikä kulutusta varten

— kokonaan hiottu riisi (kutsutaan myös nimellä kiillotettu riisi): kokonaan käsitelty riisi, jonka ulkokuori ja siemenkalvo on poistettu.

37 Kuorimaton riisi voidaan käsitellä kokonaan hiotuksi riisiksi yhdessä tai useassa vaiheessa. Tämän takia kokonaan hiotun riisin tuottajat voivat käyttää raaka-aineena sekä kuorimatonta, esikuorittua että osittain hiottua riisiä.

38 Yhteisössä tuotetaan vain kokonaan hiottua riisiä, kun taas Alankomaiden Antilleilla tuotetaan vain osittain hiottua riisiä. Alankomaiden Antilleilta peräisin olevaa osittain hiottua riisiä on siis käsiteltävä vielä kerran, jotta se voitaisiin käyttää kulutukseen yhteisössä.

39 Useat yhtiöt, joiden kotipaikka on Alankomaiden Antilleilla, käsittelevät Surinamesta ja Guyanasta peräisin olevaa esikuorittua riisiä osittain hiotuksi riisiksi.

40 Tämä käsittelytoimi on riittävä riisin luokittelemiseksi MMA:ista peräisin olevaksi riisiksi MMA-päätöksen liitteen II säännösten mukaisesti.

Kanne

41 Alankomaiden hallitus vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin kumoaa asetuksen N:o 304/97 ja velvoittaa neuvoston korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

42 Alankomaiden hallitus vetoaa kanteensa tueksi viiteen kanneperusteeseen, jotka koskevat MMA-päätöksen 109 artiklan 1 kohdan rikkomista, MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan rikkomista, harkintavallan väärinkäyttöä, MMA-päätöksen liitteessä IV tarkoitetun suojatoimenpiteiden tarkastamista koskevan menettelyn laiminlyöntiä ja EY:n perustamissopimuksen 190 artiklan (josta on tullut EY 253 artikla) rikkomista.

43 Neuvosto vaatii, että yhteisöjen tuomioistuin jättää kanteen tutkimatta tai hylkää sen perusteettomana ja velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

44 Väliintulijat Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta ja komissio vaativat, että yhteisöjen tuomioistuin hylkää kanteen ja velvoittaa Alankomaiden kuningaskunnan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Ensimmäinen kanneperuste, joka koskee MMA-päätöksen 109 artiklan 1 kohdan rikkomista

Kanneperusteen ensimmäinen osa

45 Tämän kanneperusteen ensimmäisessä osassa Alankomaiden hallitus väittää, että neuvosto on virheellisesti katsonut, että sillä on MMA-päätöksen 109 artiklan nojalla toimivalta ottaa käyttöön suojatoimenpiteitä MMA:ista peräisin olevien ja yhteisöön tuotavien tuotteiden määriin tai hintatasoon liittyvistä syistä.

46 Se korostaa, että perustamissopimuksen 132 artiklassa asetetaan tavoitteeksi, että jäsenvaltiot soveltavat kaupankäynnissään MMA:iden kanssa samaa järjestelmää kuin perustamissopimuksen mukaan keskinäisessä kaupankäynnissään. Tämän takia edes MMA:ista peräisin olevien tuotteiden alhainen omakustannushinta ei voi olla perusteena sille, että MMA:iden ja yhteisön välisissä suhteissa toteutetaan suojatoimenpiteitä.

47 MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin kasvamisesta Alankomaiden hallitus väittää, että kun otetaan huomioon se, että perustamissopimuksen 3 artiklan r alakohdan mukaan kaupankäynnin lisääminen MMA:iden kanssa on yksi MMA-järjestelmän tavoitteista, MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin määrä ei voi olla perusteena suojatoimenpiteiden toteuttamiselle.

48 Alankomaiden hallitus myöntää, että neuvosto voi toteuttaa suojatoimenpiteitä, mutta ainoastaan silloin, kun perustamissopimuksen 134 artiklassa määrätyt edellytykset täyttyvät.

49 Tältä osin on aluksi muistutettava perustamissopimuksessa MMA:ita varten määrätyn assosioinnin erityisestä luonteesta. Tätä assosiointia koskee perustamissopimuksen neljännessä osassa (131—136 artikla) määrätty järjestelmä, joten perustamissopimuksen yleisiä määräyksiä ei sovelleta MMA:ihin ilman nimenomaista viittausta (ks. asia C-260/90, Leplat, tuomio 12.2.1992, Kok. 1992, s. I-643, 10 kohta).

50 Perustamissopimuksen 131 artiklan mukaan tämän assosioinnin tavoitteena on edistää MMA:iden taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja vahvistaa läheiset taloudelliset suhteet niiden ja koko yhteisön välille.

51 Perustamissopimuksen 132 artiklassa määritellään tämän assosioinnin tavoitteet, sillä siinä määrätään muun muassa, että jäsenvaltiot soveltavat kaupankäynnissään MMA:iden kanssa samaa järjestelmää kuin keskinäisessä kaupankäynnissään, kun taas jokainen MMA soveltaa kaupankäynnissään jäsenvaltioiden sekä muiden MMA:iden kanssa samaa järjestelmää kuin kaupankäynnissä sen Euroopan valtion kanssa, johon sillä on erityiset suhteet.

52 Tämä MMA:iden assosiointia koskeva järjestelmä on suosiollinen näille maille ja alueille, joiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä sillä on tarkoitus edistää. Tämä suosiollinen suhtautuminen ilmenee erityisesti siinä, että MMA:ista peräisin olevat tavarat vapautetaan tullista niitä yhteisöön tuotaessa (ks. asia C-430/92, Alankomaat v. komissio, tuomio 26.10.1994, Kok. I-5197, 22 kohta).

53 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä kuitenkin ilmenee myös, että kun neuvosto toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 136 artiklan toisen kohdan nojalla, sen on otettava huomioon perustamissopimuksen neljännessä osassa olevien periaatteiden lisäksi myös muut yhteisön oikeuden periaatteet, yhteistä maatalouspolitiikkaa koskevat periaatteet mukaan lukien (ks. asia

C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomio 11.2.1999, Kok. 1999, s. I-769, 37 kohta ja asia C-17/98, Emesa Sugar, tuomio 8.2.2000, Kok. 2000, s. I-675, 38 kohta).

54 Tämä päätelmä on sitä paitsi yhteensoveltuva perustamissopimuksen 3 artiklan r alakohdan ja 131 artiklan kanssa; niissä määrätään, että yhteisö edistää MMA:iden taloudellista ja sosiaalista kehitystä, mutta tämä edistäminen ei kuitenkaan tarkoita velvollisuutta suosia niitä (ks. em. asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 38 kohta).

55 Suorittaessaan punnintaa perustamissopimuksessa vahvistettujen eri tavoitteiden välillä neuvosto, jolla on tätä tarkoitusta varten laaja harkintavalta, joka perustuu siihen, että sille on perustamissopimuksen 136 artiklan kaltaisissa artikloissa annettu poliittisluonteisia tehtäviä, voi tarvittaessa joutua pienentämään tiettyjä MMA:ille aiemmin myönnettyjä etuuksia (ks. em. asia Emesa Sugar, tuomion 39 kohta).

56 Tästä seuraa, että kun neuvosto arvioi, että MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa tuotujen määrien ja sovelletun hintatason yhteisvaikutuksesta vakavia häiriöitä yhteisön riisimarkkinoilla, se voi joutua pienentämään tiettyjä MMA:ille aiemmin myönnettyjä etuuksia perustamissopimuksen 132 artiklan 1 kohdassa ja MMA-päätöksen 101 artiklan 1 kohdassa määrätystä periaatteesta poiketen.

57 Näin ollen ei voida hyväksyä Alankomaiden hallituksen väitettä, jonka mukaan MMA:ille assosiointia asteittain toteutettaessa myönnettyjä etuuksia ei perustamissopimuksen 132 artiklan perusteella voida kyseenalaistaa MMA:ista peräisin olevien ja yhteisöön tuotavien tuotteiden määriin tai hintatasoon liittyvistä syistä.

58 Toisin kuin Alankomaiden hallitus väittää, neuvoston toimivaltaa toteuttaa suojatoimenpiteitä ei sitä paitsi ole rajoitettu perustamissopimuksen 134 artiklassa tarkoitettuihin tapauksiin. Tämä määräys nimittäin koskee ainoastaan erityistapausta. Sillä ei ole tarkoitus rajoittaa perustamissopimuksen 136 artiklan toisessa kohdassa määrättyä neuvoston yleistä toimivaltaa määritellä assosioinnin toteuttamista koskevat säännöt perustamissopimuksessa määrätyt periaatteet huomioon ottaen (ks. vastaavasti em. asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komission, tuomion 41 kohta).

59 Ensimmäisen kanneperusteen ensimmäinen osa on siis hylättävä.

Kanneperusteen toinen osa

60 Tämän kanneperusteen toisessa osassa Alankomaiden hallitus väittää, että on täysin virheellistä todeta, kuten on tehty asetuksen N:o 304/97 johdanto-osassa, että MMA:ista peräisin olevaa riisiä tuotiin niin alhaisilla hinnoilla ja niin suuria määriä, että tästä aiheutui tai saattoi aiheutua häiriöitä yhteisön riisimarkkinoilla. Alankomaiden hallituksen mukaan neuvosto ei ole oikeudellisesti pätevällä tavalla määrittänyt tosiseikkoja niin, että se olisi voinut arvioida, olivatko MMA-päätöksen 109 artiklan soveltamisedellytykset täyttyneet ja oliko siis tarkoituksenmukaista toteuttaa suojatoimenpiteitä.

61 Aluksi on aiheellista todeta, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen toimielimillä on laaja harkintavalta MMA-päätöksen 109 artiklan soveltamisen osalta (ks. vastaavasti em. asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 48 kohta).

62 Kun on kyse tällaisesta harkintavallasta, yhteisöjen tuomioistuimen on tutkittava ainoastaan, onko tätä harkintavaltaa käytettäessä tehty ilmeistä virhettä, onko harkintavaltaa käytetty väärin tai ovatko yhteisöjen toimielimet selvästi ylittäneet harkintavaltansa rajat (ks. em. asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 48 kohta; ks. vastaavasti myös asia 11/82, Piraiki-Patraiki ym. v. komissio, tuomio 17.1.1985, Kok. 1985, s. 207, 40 kohta ja asia C-189/01, Jippes ym., tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. I-5689, 80 kohta).

63 Tällainen yhteisöjen tuomioistuinten harjoittamaa valvontaa koskeva rajoitus on erityisen välttämätön nyt kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa eli kun yhteisöjen toimielimet joutuvat toimimaan erilaisten etujen sovittelijana ja näin ollen tekemään valintoja omaan vastuualueeseensa kuuluvien poliittisten vaihtoehtojen välillä (ks. vastaavasti em. asia Emesa Sugar, tuomion 53 kohta).

MMA:ista peräisin olevan riisin yhteisöön tuodut määrät

64 Alankomaiden hallitus korostaa, että markkinointivuosina 1992/1993—1996/1997 yhteisön indica-riisin tuotanto oli riittämätöntä yhteisön tarpeiden täyttämiseksi ja että rakenteellinen vaje oli täytettävä tuonnin avulla. Tässä tilanteessa MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti ei sen mukaan voinut häiritä tai uhata häiritä yhteisön riisimarkkinoita.

65 Lisäksi se väittää, että suojatoimenpiteiden soveltamisajanjaksona Alankomaiden Antilleilta peräisin olevan, yhteisöön tuodun riisin määrä oli huomattavasti alhaisempi kuin vuonna 1996 mutta että tästä huomattavasta vähentymisestä huolimatta yhteisön indica-riisin hinta yhä laski.

66 Lisäksi Alankomaiden hallitus väittää, että yhteisön riisimarkkinoiden häiriöt johtuivat muista syistä, jotka voidaan näyttää toteen. Suurin osa indica-riisistä on tuotu yhteisöön muista kolmansista maista kuin MMA:ista, ja markkinointivuodesta 1995/1996 alkaen tuonti näistä maista on vielä kasvanut.

67 Neuvosto ja väliintulijat väittävät, että markkinointivuosina 1992/1993—1995/1996 MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti kolminkertaistui. Tämä huomattava kasvu ja MMA:iden valtava tuotantokapasiteetti olivat niiden mukaan ratkaisevana perusteena suojatoimenpiteiden toteuttamiselle, varsinkin kun otetaan huomioon se, että MMA-päätöksen takia jotkut elinkeinonharjoittajat ovat voineet saattaa Surinamesta ja Guyanasta peräisin olevaa riisiä yhteisöön tulleista ja vaikutuksiltaan vastaavista maksuista vapautettuina, koska Alankomaiden Antilleilla tapahtuneen ensimmäisen käsittelyn takia sitä pidetään MMA:ista peräisin olevana riisinä.

68 Tältä osin on todettava ensinnäkin, kuten neuvosto on voinut arvioida markkinointivuosia 1992/1993—1995/1996 koskevien Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston tietojen perusteella, että MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti on kasvanut erittäin merkittävästi ja nopeasti näiden markkinointivuosien aikana, sillä tonnimäärä on lisääntynyt markkinointivuoden 1992/1993 77 000 tonnista markkinointivuoden 1995/1996 yli 212 000 tonniin, mikä tarkoittaa sitä, että prosenttiosuus riisin kokonaistuonnista on kasvanut 31 prosentista yli 40 prosenttiin.

69 Alankomaiden hallitus on sitä paitsi myöntänyt, että MMA-päätöksen soveltamisen aloittamisesta alkaen MMA:ista peräisin olevan indica-riisin tuonti on jatkuvasti kasvanut, vaikka se väittääkin, että tällä kasvulla ei voida perustella suojatoimenpiteiden toteuttamista, kun otetaan huomioon se, että indica-riisin tuotanto yhteisössä ei riitä yhteisön kulutuksen tyydyttämiseen.

70 Seuraavaksi on todettava, että yhteisellä maatalouspolitiikalla yhteisö on kannustanut yhteisön maanviljelijöitä viljelemään japonica-riisin sijasta indica-riisiä riisialan tuotantosuunnan muuttamiseksi. Tätä varten annettiin tiettyjen riisilajikkeiden tuotantotuesta 18 päivänä joulukuuta 1987 annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3878/87 (EYVL L 365, s. 3), jota on muutettu useaan otteeseen ja joka on korvattu markkinointivuodesta 1996/1997 alkaen riisin yhteisestä markkinajärjestelystä 22 päivänä joulukuuta 1995 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 3072/95 (EYVL L 329, s. 18). Asetuksella N:o 304/97 pyrittiin nimenomaisesti rajoittamaan MMA:ista peräisin olevan halvan riisin tuontia, kuten sen kahdeksannesta perustelukappaleesta ilmenee, jotta tuotantosuunnan muutosta ei vaarannettaisi.

71 Tässä tilanteessa neuvosto saattoi perustellusti katsoa, että tämä yhteisen maatalouspolitiikan suuntaaminen, jota Alankomaiden hallitus ei ole riitauttanut, olisi vaarantunut, jos MMA:t olisivat voineet tarjota yhteisön indica-riisin kysyntää vastaavan määrän riisiä.

72 Alankomaiden hallitus ei siis ole näyttänyt, että neuvosto on tehnyt ilmeisen arviointivirheen katsoessaan, että MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti oli kasvanut huomattavasti ja että tämän tuonnin takia oli tarpeen ottaa käyttöön tariffikiintiö, jotta MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti pysyy yhteisön markkinoiden tasapainon kanssa yhteensopivissa rajoissa.

MMA:ista peräisin olevan, yhteisöön tuodun riisin hinta

73 Alankomaiden hallitus väittää, että selvästi virheellisenä on pidettävä asetuksen N:o 304/97 johdanto-osassa olevaa toteamusta, jonka mukaan MMA:ista peräisin olevaa riisiä tarjotaan yhteisön markkinoille hintaan, joka on alhaisempi kuin yhteisöstä peräisin olevan riisin hinta, kun huomioon otetaan kyseessä oleva jalostusaste.

74 Alankomaiden hallitus väittää, että koska yhteisön tuottajat eivät tuota osittain hiottua riisiä, hintojen vertailemiseksi on tarpeen laskea, mikä olisi vastaava MMA:ista peräisin olevan kokonaan hiotun riisin hinta. Kun valitaan perusta, jolla vertaillaan vastaavan kokonaan hiotun riisin hintaa, Alankomaiden hallituksen mukaan ei pidä ottaa huomioon MMA:ista peräisin olevan kuorimattoman riisin tuontia. Ostajat käsittelevät kuorimattomana myydyn yhteisön riisin suoraan kokonaan hiotuksi riisiksi, kun taas MMA:ista peräisin oleva kuorimaton riisi käsitellään kaksivaiheisesti: ensin se käsitellään MMA:issa osittain hiotuksi riisiksi ja sitten yhteisössä kokonaan hiotuksi riisiksi. MMA:ista peräisin olevan kuorimatonta riisiä vastaavan kokonaan hiotun riisin hinta siis sisältää sen mukaan yhteisön kokonaan hiotun riisin hintaan verrattuna lisäkustannuksen eli väliportaana toimineen jalostajan voittomarginaalin.

75 Neuvosto puolestaan viittaa Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston tietoihin osoittaakseen, että indica-riisin hinta on laskenut jyrkästi Italian ja Espanjan markkinoilla lokakuusta 1996, minkä jälkeen se jäi huomattavasti interventiohintaa alhaisemmalle tasolle.

76 Yhteisön riisin ja MMA:ista tuodun riisin vertailtavuudesta komissio ja Espanjan ja Ranskan hallitukset väittävät, että vertailu on tehtävä yhtenäisesti eli vertaamalla osittain hiottua tai esikuorittua riisiä, koska kilpailu toteutuu näillä tavoilla käsiteltyjen, ei kokonaan hiotun, eri alkuperää olevien riisilajien välillä. Tästä seuraa niiden mukaan, että MMA:ista peräisin olevan riisin käsittelyä varten tarvittava lisävaihe ei ole merkityksellinen. Taloudelliselta kannalta tämä vaihe ei varmaankaan ole tarpeen, koska MMA:ista peräisin oleva osittain hiottu riisi käsitellään yhteisön riisinjalostusteollisuudessa samantyyppisesti kuin yhteisön (tai kolmansien maiden) esikuorittu riisi.

77 Yhdistetyissä asioissa T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ynnä muut vastaan komissio, 14.9.1995 antamassaan tuomiossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin sitä paitsi totesi, että komissio ei ollut tehnyt ilmeistä arviointivirhettä verratessaan osittain hiotun riisin hintoja.

78 Neuvosto väittää, että suojatoimenpide oli tarpeen, kun otetaan huomioon tilanne yhteisön indica-riisin markkinoilla, joilla vaikuttivat kaksi kumulatiivista tekijää: MMA:ista peräisin olevan, yhteisöön tuodun riisin määrän kehitys ja hintojen aleneminen yhteisön markkinoilla. MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin määrän kohtuuton kasvu aiheutti neuvoston mukaan yhteisön indica-riisin hinnan jyrkän laskun vuonna 1996, minkä jälkeen hinta oli huomattavasti interventiohintaa alhaisempi ja minkä vuoksi neuvoston oli ryhdyttävä pikaisesti toimenpiteisiin yhteisen maatalouspolitiikan johdonmukaisuuden turvaamiseksi.

79 Komissio väittää myös, että yhteisön riisin hinnan voimakas lasku vuoden 1996 syksyllä osoitti riittävästi sen, että yhteisön riisimarkkinoille uhkaa aiheutua häiriöitä.

80 Tältä osin on ensin todettava, kuten julkisasiamies on tehnyt ratkaisuehdotuksensa 97 kohdassa, että Alankomaiden hallituksen sekä neuvoston ja väliintulijoiden arviointien väliset erot perustuvat siihen, että ne ovat valinneet täysin päinvastaiset käsittelyvaiheet, joiden perusteella raaka-aineiden hintaa olisi niiden mielestä verrattava, ja päinvastaiset toteutuneiden hintojen laskentatavat erityisesti sen muuntokertoimen osalta, jota on käytettävä käsittelyn eri tasojen välillä.

81 Kuten tämän tuomion 38 kohdassa on todettu, Alankomaiden Antilleilta peräisin oleva riisi on osittain hiottua riisiä, joka viedään yhteisöön, jossa se käsitellään kokonaan hiotuksi riisiksi. Yhteisön kokonaan hiotun riisin valmistajiin nähden se siis kilpailee yhteisön kuorimattoman riisin kanssa.

82 Tästä seuraa, kuten komissio sekä Ranskan ja Espanjan hallitukset toteavat, että MMA:ista peräisin olevan riisin ja yhteisön riisin vertailua osittain hiottuna riisinä siten, että yhteisön riisille lasketaan vastaava osittain hiotun riisin hinta, ei

ole pidettävä virheellisenä, koska vertailu koskee juuri vaihetta, jolla kilpailu toteutuu.

83 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että indica-riisin hinta Italian markkinoilla on laskenut vuoden 1996 lokakuun 364 ecusta/tonni vuoden 1996 joulukuun 319 ecuun/tonni, joka on yli 30 ecua interventiohintaa alhaisempi hinta.

84 Nämä seikat huomioon ottaen Alankomaiden hallitus ei ole osoittanut, että neuvosto olisi tehnyt ilmeisen arviointivirheen todetessaan asetuksen N:o 304/97 johdanto-osassa, että MMA:ista peräisin olevaa riisiä tarjotaan yhteisön markkinoille hintaan, joka on alhaisempi kuin yhteisöstä peräisin olevan riisin hinta, kun huomioon otetaan kyseessä oleva jalostusaste.

Syy-yhteys MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin ja yhteisön markkinoiden häiriöiden välillä

85 Alankomaiden hallitus väittää, että neuvosto ei ole osoittanut MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin ja yhteisön markkinoiden häiriöiden välistä syy-yhteyttä. Maailmanmarkkinahinnat ovat huomattavasti MMA:ista peräisin olevan riisin hintoja alhaisemmat, minkä takia tuonti tullitta kolmansista maista (erityisesti Yhdysvalloista ja Egyptistä) vaikuttaa paljon yhteisön riisimarkkinoihin.

86 Neuvosto ja väliintulijat toteavat tähän, että neuvostolla on laaja harkintavalta MMA-päätöksen 109 artiklan soveltamisalalla ja että kyseessä olevassa tilanteessa neuvosto saattoi järkevästi päätellä, että kyseessä olevasta tuonnista

aiheutui häiriöitä yhteisön riisimarkkinoilla tuotujen määrien ja sovelletun hintatason yhteisvaikutuksen takia.

87 Neuvosto ja väliintulijat viittaavat edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ynnä muut vastaan komissio, annettuun tuomioon, jossa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin totesi, että komissio saattoi sillä perusteella, että yhteisön riisin hinta oli laskenut huomattavasti samaan aikaan kun MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin määrä oli huomattavasti kasvanut, perustellusti katsoa, että MMA-päätöksen 109 artiklan 1 kohdan soveltamisen edellytykset täyttyivät. Neuvosto ja väliintulijat siis katsovat, että suojatoimenpiteet voidaan toteuttaa, jos on vakavia viitteitä siitä, että MMA:ista peräisin olevien tuotteiden tuonti aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa häiriöitä yhteisössä.

88 Aluksi on muistutettava, että komissio voi toteuttaa suojatoimenpiteitä MMA-päätöksen 109 artiklan 1 kohdan nojalla, jos MMA-päätöksen soveltamisesta aiheutuu vakavia häiriöitä jollakin yhteisön tai yhden tai useamman jäsenvaltion talouden toiminnan alalla tai jos soveltaminen vaarantaa niiden rahatalouden ulkoisen vakauden tai jos ilmenee häiriöitä, jotka saattavat johtaa yhteisön tai siihen kuuluvan alueen jonkin toiminnan alan merkittävään heikentymiseen.

89 Alankomaiden hallitus väittää, että häiriöt yhteisön riisimarkkinoilla eivät johdu MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnista vaan riisin ja rikkoutuneiden riisinjyvien tuontia koskevien tiettyjen tariffikiintiöiden avaamisesta ja hallinnoinnista 24 päivänä heinäkuuta 1996 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1522/96 (EYVL L 190, s. 1) avatuista tariffikiintiöistä, ja tältä osin on todettava, että asetuksen N:o 304/97 antamisajankohtana asetusta N:o 1522/96, jonka mukaan kolmansista maista peräisin olevaa indica-riisiä voidaan tuoda tullitta yhteisöön, ei suurelta osin vielä sovellettu. Kuten komissio toteaa huomautuksissaan, asetuksella N:o 1522/96 Yhdysvalloille annetut WTO-kiintiön määrät, jotka muodostavat osittain ja kokonaan hiotun riisin osalta yli puolet asetuksella säädetystä

kokonaiskiintiöstä, eivät vielä olleet vapautuneet, koska Yhdysvaltojen kanssa ei ollut tehty sopimusta vientiä koskevista yksityiskohtaisista säännöistä.

90 Vaikka kolmansista maista peräisin olevan riisin tuonti vaikuttaisikin yhteisön riisimarkkinoihin, on kuitenkin niin, että neuvosto saattoi MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin määrän kohoamisen ja tämän riisin hintaa koskevien tietojen perusteella järkevästi arvioida, että tämän tuonnin ja yhteisön riisimarkkinoiden häiriöiden tai häiriöiden uhan välillä on syy-yhteys.

91 Yhteisön riisin hinnan huomattava aleneminen samanaikaisesti kun MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin määrä kohosi merkittävästi on nimittäin vakava viite siitä, että tämä tuonti aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa vakavia ongelmia yhteisön riisimarkkinoilla.

92 Kun otetaan huomioon se, että yhteisöjen toimielimillä on MMA-päätöksen 109 artiklan soveltamisalalla laaja harkintavalta, ja se, että harkintavalta ei koske yksinomaan annettavien säännösten luonnetta ja soveltamisalaa vaan tietyssä määrin myös sen toteamista, mitkä ovat tältä osin perustana käytettävät tiedot (ks. vastaavasti asia C-150/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 19.11.1998, Kok. 1998, s. I-7235, 55 kohta ja asia C-289/97, Eridania, tuomio 6.7.2000, Kok. 2000, s. I-5409, 48 kohta), ei voida katsoa, että neuvosto on arvioinut asetuksen N:o 304/97 antohetkellä tiedossaan olleita seikkoja ilmeisen virheellisesti.

93 Ensimmäisen kanneperusteen toinen osa on siis perusteeton.

94 Edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

Toinen kanneperuste, joka koskee MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan rikkomista

95 Toisessa kanneperusteessaan, joka jakaantuu neljään osaan, Alankomaiden hallitus väittää, että neuvosto on rikkonut MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohtaa.

Kanneperusteen ensimmäinen osa

96 Alankomaiden hallitus väittää kanneperusteen ensimmäisessä osassa, että asetus N:o 304/97 on ristiriidassa MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan kanssa, koska siinä ei noudateta seuraavaa etusijajärjestystä: jäsenvaltiot, MMA:t, AKT-valtiot ja kolmannet maat. Alankomaiden hallituksen mukaan tässä asetuksessa MMA:t saatettiin AKT-valtioita ja kolmansia maita epäedullisempaan asemaan, koska nämä saivat viedä yhteisön alueelle enemmän riisiä kuin MMA:t.

97 Alankomaiden hallituksen mukaan asetuksen N:o 304/97 1 artiklan 1 kohdassa säädetään, että MMA:ista peräisin olevaa esikuorittua riisiä voidaan tuoda kyseessä olevana ajanjaksona tullitta yhteisöön 44 728 tonnia, kun taas asetuksessa N:o 1522/96 säädetään, että saman ajanjakson kuluessa kolmansista maista peräisin olevaa esikuorittua riisiä voidaan tuoda tullitta yhteisöön 69 488 tonnia. Alankomaiden hallitus siis väittää, että tietyistä kolmansista maista peräisin olevaa riisiä voidaan tuoda yksistään asetuksen N:o 1522/96

perusteella tullitta määrä, joka on suurempi kuin määrä, joka MMA:ista peräisin olevaa riisiä voidaan tuoda asetuksen N:o 304/97 perusteella.

98 Neuvosto ja komissio väittävät, että Alankomaiden hallituksen suorittaman vertailun perusta on virheellinen. Neuvosto korostaa, että asetuksessa N:o 1522/96 säädetty kiintiö muodostuu 63 000 tonnin vuotuisesta määrästä kokonaan tai osittain hiottua riisiä, mikä vastaa 91 000:ta tonnia esikuorittua riisiä. Asetuksessa N:o 304/97 säädetty kiintiö puolestaan on 44 728 tonnia esikuorittua riisiä vuoden 1997 neljälle ensimmäiselle kuukaudelle. Kun otetaan huomioon, että Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston tilastojen mukaan MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnista yhteisöön 26,195 prosenttia toteutuu vuoden neljän ensimmäisen kuukauden aikana, MMA:iden vuotuisen teoreettisen kiintiön voidaan arvioida olevan noin 170 750 tonnia eli noin kolminkertaisesti asetuksessa N:o 1522/96 säädetyn kiintiön määrä.

99 Komissio ja Espanjan hallitus väittävät, että neuvoston oikeudenkäynnin aikana esittämien tietojen perusteella MMA:ista peräisin olevan riisin tuonnin asema on kiistatta edullinen, eikä tätä tuontia suinkaan syrjitä verrattuna kolmansista maista peräisin olevaan tuontiin.

100 Tältä osin on muistutettava, kuten tämän tuomion 61—63 kohdasta ilmenee, että yhteisöjen tuomioistuimen on tutkittava ainoastaan, onko neuvosto, jolla on tässä asiassa laaja harkintavalta, tehnyt ilmeisen arviointivirheen antaessaan asetuksen N:o 304/97.

101 Toisin kuin Alankomaiden hallitus väittää, asiakirja-aineistosta ei ilmene, että asetusten N:o 304/97 ja N:o 1522/96 täytäntöönpanolla olisi suosittu AKT-valtioita ja kolmansia maita verrattuna MMA:ihin.

102 Kuten tämän tuomion 89 kohdasta ilmenee, asetuksen N:o 304/97 antamisajankohtana asetusta N:o 1522/96, jonka mukaan kolmansista maista peräisin olevaa indica-riisiä voidaan tuoda tullitta yhteisöön, ei nimittäin suurelta osin vielä sovellettu.

103 On sitä paitsi ilmeistä, että asetuksessa N:o 304/97 neljäksi kuukaudeksi säädetty 44 728 tonnin kiintiö ei selvästikään ole epäedullinen MMA:ille verrattuna asetuksessa N:o 1522/96 säädettyyn vuotuiseen 91 000 tonnin kiintiöön.

104 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että asetuksella N:o 304/97 ei ole asetettu AKT-valtioita ja kolmansia maita selvästi MMA:ita edullisempaan kilpailulliseen asemaan.

105 Tästä seuraa, että toisen kanneperusteen ensimmäinen osa on perusteeton.

Kanneperusteen toinen osa

106 Toisen kanneperusteen toisessa osassa Alankomaiden hallitus väittää, että neuvosto ei ole asetusta N:o 304/97 antaessaan tutkinut seurauksia, joita tällä asetuksella on Alankomaiden Antillien taloudelle.

107 MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan mukaan suojatoimenpiteitä koskee edellytys, jonka mukaan niiden on häirittävä mahdollisimman vähän assosioinnin ja yhteisön toimivuutta ja joka Alankomaiden hallituksen mukaan velvoittaa

yhteisön toimielimet ottamaan selvää suunniteltujen toimenpiteiden seurauksista. Komissio ei kuitenkaan Alankomaiden hallituksen mukaan asetusta N:o 21/97 antaessaan ottanut selvää negatiivisista vaikutuksista, joita sen päätöksellä saattaa olla kyseessä olevien MMA:iden taloudelle ja kyseessä oleville yrityksille, eikä neuvostokaan ottanut huomioon näitä vaikutuksia valmistellessaan asetusta N:o 304/97.

108 Alankomaiden hallitus täsmentää, että vaikka komissio järjesti 18.12.1996 yhteistyökumppanuusneuvottelut MMA:iden kanssa, nämä neuvottelut pidettiin, kun MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 2 kohdassa säädetty jäsenvaltioiden edustajista koostuva komitea, jonka puheenjohtajana on komission edustaja, oli 13.12.1996 jo kokoontunut, minkä lisäksi Alankomaiden hallitus väittää, että komissiolla oli jo vahva näkemys suojatoimenpiteiden toteuttamisesta. Lisäksi yhteistyökumppanuusneuvottelut kutsuttiin koolle niin lyhyellä varoitusajalla, että MMA:t eivät voineet koota tarpeellisia tietoja arvioidakseen suunniteltujen suojatoimenpiteiden vaikutuksia.

109 Tästä Alankomaiden hallitus päättelee, että komissio ja neuvosto eivät noudattaneet niille MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan mukaan kuuluvia velvoitteita.

110 Neuvosto väittää, että se on ollut täysin selvillä Alankomaiden Antillien ja Aruban riisinjalostusteollisuuden tilasta siitä asiasta alkaen, jossa annettiin tuomio edellä mainituissa yhdistetyissä asioissa T-480/93 ja T-483/93, Antillean Rice Mills ynnä muut vastaan komissio.

111 Neuvosto väittää, että kun on kyse toimielinten välisestä tasapainosta, se voi ja sen täytyy pitää perustana komission toteuttamia suojatoimenpiteitä, jotka ovat sen oman päätöksen pohjana ja joiden osalta komission esityöt ja jäsenvaltioiden

toimivalta ovat luonnollisesti tärkeitä. Se toteaa, että MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 5 ja 7 kohdassa määritelty menettely on eräänlainen muutoksenhakumenettely, jossa neuvosto ei voi eikä saa tutkia uudelleen sitä, onko komission asetus perusteltu, vaan se voi tarpeen vaatiessa tutkia ainoastaan jäsenvaltioiden sen käsiteltäväksi saattamat kohdat.

112 Aluksi on todettava 18.12.1996 pidetyistä yhteistyökumppanuusneuvotteluista, että vaikka komissio oli jo ennen niiden koollekutsumista ilmoittanut Alankomaiden hallitukselle aikomuksestaan toteuttaa suojatoimenpiteitä, Alankomaiden hallitus ei esitä mitään näyttöä siitä, että komission suojatoimenpiteiden käyttöön ottamista koskeva päätös oli jo tehty ennen näitä neuvotteluja ja että ne siis olivat pelkkä muodollisuus.

113 Asianosaisten esittämistä seikoista ei myöskään ilmene, että neuvosto olisi laiminlyönyt velvollisuutensa tutkia ennen asetuksen N:o 304/97 antamista, mitä seurauksia suojatoimenpiteillä on Alankomaiden Antillien taloudelle. Tältä osin on neuvoston tavoin todettava, että kun jäsenvaltio saattaa MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 5 kohdan mukaisesti sen käsiteltäväksi komission suojatoimenpiteiden käyttöön ottamista koskevan päätöksen, neuvosto ei ole velvollinen suorittamaan täysin itsenäistä tutkintaa ennen kuin se tekee MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 7 kohdan nojalla päätöksen, vaan se voi perustellusti ottaa huomioon seikat, joiden perusteella komissio oli päättänyt tehdä päätöksensä.

114 Alankomaiden hallitus väittää myös, että kun asetuksissa N:o 21/97 ja 304/97 on otettu käyttöön suojatoimenpiteitä, niissä ei ole mitenkään otettu huomioon niiden yritysten perusteltua luottamusta, joiden riisierät olivat näiden toimenpiteiden toteuttamisajankohtana matkalla yhteisöön.

115 Luottamuksensuojan periaatteen tapahtuneeksi väitetyn loukkaamisen osalta on todettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan elinkeinonharjoittajat eivät voi perustellusti luottaa sellaisen olemassa olevan tilanteen säilymiseen, jota voidaan muuttaa yhteisöjen toimielimien harkintavaltansa rajoissa tekemillä päätöksillä (ks. asia C-284/94, Espanja v. neuvosto, tuomio 19.11.1998, Kok. 1998, s. I-7309, 43 kohta).

116 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä tosin ilmenee myös, että yhteisöjen toimielimet loukkaavat luottamuksensuojan periaatetta, jos ne toteuttavat toimenpiteitä, joiden vaikutuksesta elinkeinonharjoittajalta otetaan pois oikeudet, joihin hän voisi perustellusti vedota, ellei ole kyse kiistattomasta yleisestä edusta (ks. vastaavasti asia C-152/88, Sofrimport v. komissio, tuomio 26.6.1990, Kok. 1990, s. I-2477, 26 ja 27 kohta).

117 Kuten julkisasiamies toteaa ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, riisin toimittamista yhteisön ostajille koskevat sopimukset, joihin Alankomaiden hallitus viittaa, tehtiin sen jälkeen, kun komissio oli ilmoittanut Alankomaiden hallitukselle aikomuksestaan toteuttaa suojatoimenpiteitä, vaikka kyseessä oleva maahantuoja eli Antillean Rice Mills NV -yhtiö tiesi tästä aikomuksesta ja olisi äivan hyvin voinut hankkia tuontitodistuksia ennen toimenpiteiden voimaantuloa.

118 On siis todettava, että toisen kanneperusteen toinen osa on perusteeton.

Kanneperusteen kolmas ja neljäs osa

119 Toisen kanneperusteen toisessa ja kolmannessa osassa Alankomaiden hallitus väittää, että asetuksen N:o 304/97 antamisella on loukattu MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdassa todettua suhteellisuusperiaatetta.

120 Ensiksi Alankomaiden hallitus korostaa, että MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan sanamuodon mukaan tämän artiklan 1 kohdan perusteella toteutetut toimenpiteet on rajoitettava niihin, jotka ovat ehdottoman välttämättömiä ilmenneiden häiriöiden poistamiseksi.

121 Alankomaiden hallituksen mukaan asetus N:o 304/97 on ristiriidassa tämän vaatimuksen kanssa. Sen mukaan suojatoimenpide, jolla asetetaan vähimmäishinta, olisi ollut aivan yhtä riittävä tavoitellun päämäärän toteuttamiseksi ja se olisi ollut MMA:ille ja kyseessä oleville yrityksille vähemmän rajoittava, koska tällöin riisin vientiä yhteisöön ei olisi tarvinnut lopettaa kokonaan.

122 Tältä osin on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan silloin, kun arvioidaan, onko jokin yhteisön oikeuden säännös suhteellisuusperiaatteen mukainen, on tutkittava, ovatko säännöksen tavoitteet toteutettavissa siinä säädettyjen keinojen avulla ja ylitetäänkö näillä keinoilla se, mikä on tarpeen näiden tavoitteiden saavuttamiseksi (ks. asia C-233/94, Saksa v. parlamentti ja neuvosto, tuomio 13.5.1997, Kok. 1997, s. I-2405, 54 kohta; asia C-284/95, Safety Hi-Tech, tuomio 14.7.1998, Kok. 1998, s. I-4301, 57 kohta ja em. asia C-390/95 P, Antillean Rice Mills ym. v. komissio, tuomion 52 kohta).

123 Asetuksen N:o 304/97 12. perustelukappaleesta ilmenee neuvoston arvioineen, että tariffikiintiön käyttöön ottamisella voitaisiin varmistaa MMA-riisin pääsy yhteisön markkinoille markkinoiden tasapainon kannalta soveltuvissa rajoissa siten, että samalla voidaan säilyttää mahdollisimman hyvin kyseisen tuotteen etuuskohtelu johdonmukaisella tavalla MMA-päätöksen tavoitteiden mukaisesti.

124 Asetuksella N:o 304/97 pyrittiin pelkästään MMA:ista peräisin olevan riisin tullittoman tuonnin rajoittamiseen. Sen tavoitteena ei ollut eikä sen vaikutuksena ole tämän tuotteen tuonnin estäminen. Kun MMA:ista peräisin olevaa indica-riisiä koskeva tariffikiintiö oli käytetty, Alankomaiden Antillit saattoivat viedä lisää riisiä maksamalla vaaditut tullit.

125 Asetuksella N:o 304/97 toteutetuilla suojatoimenpiteillä, joilla on rajoitettu MMA:ista peräisin olevan riisin vapaata tuontia yhteisöön ainoastaan poikkeuksellisesti, osittain ja väliaikaisesti, voidaan siis saavuttaa tästä asetuksesta ja MMA-päätöksestä ilmenevä yhteisöjen toimielinten tavoite.

126 Alankomaiden hallitus väittää, että vähimmäishinnan asettaminen olisi häirinnyt vähemmän MMA:iden taloutta, minkä lisäksi se olisi ollut aivan yhtä tehokas keino tavoiteltujen päämäärien saavuttamiseksi, ja tältä osin on todettava, että vaikka yhteisöjen tuomioistuin valvoo MMA:iden oikeuksien noudattamista, se ei voi omalla arvioinnillaan korvata neuvoston arviointia, joka koskee yhteisön riisimarkkinoiden häiriöiden estämiseksi soveliaimman toimenpiteen valitsemista, koska kyseisten toimenpiteiden ei ole osoitettu olleen ilmeisen soveltumattomia asetetun tavoitteen saavuttamiseen, sillä muuten yhteisöjen tuomioistuin rajoittaisi neuvoston laajaa harkintavaltaa (ks. vastaavasti asia C-280/93, Saksa v. neuvosto, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4973, 94 kohta; Kok. Ep. XVI, s. 173 ja em. asia Jippes ym., tuomion 83 kohta).

127 Alankomaiden hallitus ei ole näyttänyt, että neuvosto olisi toteuttanut ilmeisen soveltumattomia toimenpiteitä tai että se olisi arvioinut ilmeisen virheellisesti seikkoja, jotka sillä oli tiedossaan asetuksen N:o 304/97 antamisajankohtana.

128 Kun otetaan huomioon MMA:ista peräisin olevan riisin tuontia koskevan, vain neljäksi kuukaudeksi asetetun tariffikiintiön rajoitetut seuraukset, neuvosto

saattoi yhteisen maatalouspolitiikan ja MMA:iden yhteisöön assosioinnin tavoitteita yhteensovittaessaan kohtuullisesti katsoa, että asetuksella N:o 304/97 voidaan toteuttaa tavoite ja että sillä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

129 Toiseksi Alankomaiden hallitus väittää, että MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohtaa on rikottu, koska asetuksen N:o 304/97 3 artiklan 4 kohdan perusteella Alankomaiden Antillien viejiltä vaadittu vakuus aiheuttaa sen, että vilja- ja riisialan tuonti- ja vientitodistusten järjestelmän soveltamista koskevista erityisistä yksityiskohtaisista säännöistä 23 päivänä toukokuuta 1995 annettua komission asetusta (EY) N:o 1162/95 (EYVL L 117, s. 2) ei voida soveltaa. MMA:ista peräisin olevan riisin tuontia varten edellytetyn vakuuden määrä, joka on yhtä suuri kuin kolmansiin maihin sovellettu tulli, on suhteeton MMA-päätöksellä tavoiteltuun päämäärään nähden.

130 Tältä osin on todettava, että asetuksessa N:o 304/97 on vahvistettu muista MMA:ista kuin Montserrat'sta tai Turks- ja Caicossaarilta peräisin olevaa riisiä koskeva 36 728 tonnin tariffikiintiö, ja oli odotettavissa, että viennin harjoittajat olisivat erittäin kiinnostuneita tästä kiintiöstä.

131 Kuten komissio on perustellusti todennut, vakuuden korkean määrän tarkoituksena oli estää se, että elinkeinonharjoittajat hakevat tuontitodistuksia eivätkä sitten käytä niitä ja aiheuttavat näin vahinkoa muille elinkeinonharjoittajille, joilla olisi tosiasiallisesti ollut aikomus tuoda MMA:ista peräisin olevaa riisiä mutta jotka eivät olleet saaneet riittävästi tuontitodistuksia.

132 Toisin kuin kantaja väittää, tämänkaltaisella vakuudella ei estetä sitä, että yritykset, jotka tosiasiallisesti haluavat viedä riisiä yhteisöön, voivat näin tehdä.

Vaikka tuontitodistusten saamiseksi on suoritettava vakuuden määrä, tämä määrä palautetaan yritykselle, jos tuonti toteutuu.

133 Tästä seuraa, että myös toisen kanneperusteen kolmas ja neljäs osa on hylättävä.

134 Tämän takia toinen kanneperuste on hylättävä kokonaisuudessaan.

Kolmas kanneperuste, joka koskee harkintavallan väärinkäyttöä

135 Alankomaiden hallituksen mukaan neuvosto käytti sille MMA-päätöksen 109 artiklassa annettua toimivaltaa muun kuin sen päämäärän saavuttamiseksi, jota varten tätä toimivaltaa voidaan käyttää.

136 Se väittää, että yhteisö on jatkuvasti halunnut vastustaa MMA-päätöksessä tarkoitetun, MMA:iden kanssa käytävän kaupan kehitystä ja että tämän takia toteutettiin MMA:ista peräisin olevaa riisiä koskevat suojatoimenpiteet. Suojatoimenpiteitä ei Alankomaiden hallituksen mukaan kuitenkaan voida käyttää tällaiseen tarkoitukseen. Komission ja neuvoston olisi pitänyt muuttaa MMA-päätöstä sovellettavaa menettelyä noudattaen, jolloin vaaditaan neuvoston yksimielisyyttä. Kun neuvosto ja komissio ovat toteuttaneet suojatoimenpiteitä, ne ovat siis käyttäneet väärin niille MMA-päätöksen 109 artiklan 1 kohdassa annettua harkintavaltaa.

137 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on toistuvasti todennut, toimenpidettä tehtäessä harkintavaltaa on käytetty väärin ainoastaan, jos objektiivisten, asiaankuuluvien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että toimenpide on tehty yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi tai perustamissopimuksessa asian käsittelyjärjestykseksi erityisesti määrätyn menettelyn välttämiseksi (ks. asia 69/83, Lux v. tilintarkastustuomioistuin, tuomio 21.6.1984, Kok. 1984, s. 2447, 30 kohta; asia C-331/88, Fedesa ym., tuomio 13.11.1990, Kok. 1990, s. I-4023, 24 kohta; asia C-156/93, parlamentti v. komissio, tuomio 13.7.1995, Kok. 1995, s. I-2019, 31 kohta ja asia C-48/96 P, Windpark Groothusen v. komissio, tuomio 14.5.1998, Kok. 1998, s. I-2873, 52 kohta).

138 Neuvoston asetusta N:o 304/97 antaessaan tavoittelemista päämääristä on todettava, että asiakirja-aineiston perusteella ei voida päätellä, toisin kuin Alankomaiden hallitus väittää, että neuvostolla olisi ollut jokin muu päämäärä kuin yhteisön riisimarkkinoilla todettujen häiriöiden korjaaminen ja näitä vakavampien häiriöiden välttäminen.

139 Neuvosto on suojatoimenpiteistä päättäessään turvautunut MMA-päätöksen 109 artiklassa tarkoitettuun menetelmään eikä MMA-päätöksen muuttamiseen, ja tältä osin on todettava, että tässä artiklassa säädetyn menetelmän tarkoituksena on juuri se, että neuvosto voi lopettaa yhteisön talouden toiminnan alan vakavat häiriöt tai estää ne. Neuvostolla ei ole velvollisuutta käyttää muuta menetelmää sillä perusteella, että suunnitelluilla suojatoimenpiteillä rajoitetaan huomattavasti tuontia. Sen on MMA-päätöksen 109 artiklan 2 kohdan mukaan ainoastaan huolehdittava siitä, että nämä toimenpiteet häiritsevät mahdollisimman vähän assosioinnin ja yhteisön toimivuutta ja että ne on rajoitettava niihin, jotka ovat ehdottomasti välttämättömiä häiriöiden poistamiseksi.

140 Alankomaiden hallituksen kolmas kanneperuste on siis hylättävä.

Neljäs kanneperuste, joka koskee MMA-päätöksen liitteessä IV tarkoitetun suojatoimenpiteiden tarkastamista koskevan menettelyn laiminlyöntiä

141 Alankomaiden hallitus väittää ensin, että neuvosto on käyttänyt MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 7 kohtaan perustuvaa toimivaltaansa ilmeisen virheellisesti. Kun neuvosto on antanut asetuksen N:o 304/97, se on Alankomaiden hallituksen mukaan tehnyt uuden päätöksen, jolla on korvattu komission päättämät suojatoimenpiteet. Neuvosto ei kuitenkaan itse tutkinut, täyttyivätkö 109 artiklan soveltamisedellytykset, vaan käytti perusteena komission väitteitä, joiden mukaan edellytykset täyttyivät.

142 Alankomaiden hallitus siis väittää, että neuvosto ei ole millään tavalla selvittänyt, minkä verran MMA:ista peräisin olevaa riisiä tuotiin yhteisöön, mikä tämän riisin hintataso oli tai mitä olivat yhteisön riisimarkkinoiden vakavat häiriöt taikka mikä oli tällaisten häiriöiden uhka. Lisäksi neuvostolla ei sen mukaan ollut komission tietoja, joiden perusteella se olisi voinut tarkistaa, pitivätkö komission päätelmät paikkansa.

143 Toiseksi Alankomaiden hallitus väittää, että asetuksella N:o 304/97 käyttöön otetuilla suojatoimenpiteillä rikotaan MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 4 kohtaa. Tämän kohdan mukaan MMA-päätöksen 109 artiklan perusteella tehty komission päätös on välittömästi sovellettavissa, mutta kohdassa ei ole mainintaa taannehtivuudesta. Asetusta N:o 21/97, joka tuli sen 7 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan voimaan 9.1.1997 eli päivänä, jolloin se julkaistiin *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä,* sovellettiin sen 7 artiklan toisen kohdan mukaan 1.1.—30.4.1997. Tällä tavalla rikottiin MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 4 kohtaa, mitä ei korjattu asetuksella N:o 304/97.

144 Alankomaiden hallitus arvostelee sitä, miten neuvosto selvitti asiaa ennen asetuksen N:o 304/97 antamista, ja tältä osin on todettava, että MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 5 ja 7 kohdan mukaan jäsenvaltio voi saattaa neuvoston käsiteltäväksi komission päätöksen, jolla on toteutettu tarvittavat toimenpiteet MMA-päätöksen 109 artiklan täytäntöönpanemiseksi, ja neuvosto voi päättää asiasta toisin tässä mainitussa määräajassa.

145 Jos neuvosto päättää tehdä uuden päätöksen, päätöksen on katsottava olevan osa yleistä menettelyä, johon komissio on jo osallistunut.

146 Kuten tämän tuomion 113 kohdassa on jo korostettu, näissä MMA-päätöksen säännöksissä ei edellytetä, että neuvosto suorittaa täysin itsenäisen selvityksen ennen kuin se tekee päätöksen MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 7 kohdan nojalla.

147 Kun otetaan huomioon se, minkälaatuisen uudelleentutkinnan neuvosto tässä tilanteessa teki, ja se, että yleensä suojatoimenpide on toteutettava nopeasti, on aivan loogista ja perusteltua, että neuvosto on ottanut huomioon tiedot, joiden perusteella komissio päätti antaa asetuksen N:o 21/97.

148 Kuten tämän tuomion 61 kohdasta ilmenee, neuvostolla on laaja harkintavalta MMA-päätöksen 109 artiklan soveltamisalalla. Tässä tilanteessa on kantajan asiana näyttää, että neuvosto on tätä toimivaltaa käyttäessään tehnyt ilmeisen virheen tai käyttänyt harkintavaltaa väärin tai että neuvosto on selvästi ylittänyt harkintavaltansa rajat.

149 Alankomaiden hallitus ei ole näyttänyt, että tilanne on tällainen nyt käsiteltävänä olevassa asiassa.

150 Alankomaiden hallitus väittää, että MMA-päätöksen liitteessä IV olevan 1 artiklan 4 kohtaa on rikottu, ja tältä osin on todettava, että tätä säännöstä, jonka mukaan komission päätös, jolla otetaan käyttöön suojatoimenpiteitä, on välittömästi sovellettavissa, ei voida tulkita siten, että siinä kiellettäisiin taannehtivista toimenpiteistä säätäminen. Tällä säännöksellä pelkästään täytäntöönpannaan EY:n perustamissopimuksen 191 artiklassa (josta on tullut EY 254 artikla) annettu mahdollisuus säätää asetuksen voimaantulopäiväksi muu kuin se päivä, jota sovellettaisiin, jos voimaantulosta ei olisi säädetty.

151 On kuitenkin niin, että oikeusvarmuuden periaate pääsääntöisesti estää vahvistamasta yhteisön säädöksen ajallisen soveltamisalan alkamispäiväksi säädöksen julkaisemista edeltävää päivämäärää. Näin voidaan kuitenkin poikkeuksellisesti tehdä, kun tavoiteltava päämäärä edellyttää sitä ja kun niiden, joita asia koskee, perusteltua luottamusta kunnioitetaan asianmukaisesti (ks. asia 98/78, Racke, tuomio 25.1.1979, Kok. 1979, s. 69, 20 kohta; Kok. Ep. IV, s. 297; asia 99/78, Decker, tuomio 25.1.1979, Kok. 1979, s. 101, 8 kohta; asia 258/80, Rumi v. komissio, tuomio 16.2.1982, Kok. 1982, s. 487, 11 kohta ja asia C-337/88, SAFA, tuomio 9.1.1990, Kok. 1990, s. I-1, 13 kohta).

152 Asetuksen N:o 21/97 1 artiklan 4 kohdassa säädetään, että tuontitodistushakemukset, jotka on jätetty 4.1.1997 ja tämän asetuksen voimaantulopäivän eli 9.1.1997 välisenä aikana ja joille todistuksia ei ole vielä annettu, voidaan hyväksyä tämän asetuksen mukaisesti, jos tietyt tässä asetuksessa säädetyt edellytykset täyttyvät.

153 Tästä seuraa, että näihin hakemuksiin sovellettavaa järjestelmää muutettiin taannehtivasti asetuksella N:o 21/97.

154 Toisin kuin Alankomaiden hallitus väittää, komissio ei kuitenkaan soveltanut tähän asetukseen perustuvia rajoituksia taannehtivasti ja erotuksetta kaikkiin tuontitodistuksiin, joita oli haettu tai jotka oli myönnetty 1.1. alkaen asetuksen N:o 21/97 voimaantuloon mennessä, vaan se otti käyttöön asteittaisen järjestelmän, jonka taannehtiva vaikutus on rajoitettu. Rajoituksia sovellettiin ainoastaan lauantaista 4.1.1997 alkaen esitettyihin hakemuksiin, eikä niihin sovellettu kaikkia asetuksessa hyväksymiselle asetettuja edellytyksiä.

155 Tämä järjestelmä on perusteltavissa, kun otetaan huomioon poikkeukselliset olosuhteet: MMA:ista peräisin olevan halvan riisin tuonnin huomattava kasvu, tästä seurannut vakavien häiriöiden uhka yhteisön riisimarkkinoilla ja kiintiöiden käyttöönottamiseen liittyvä spekuloinnin uhka.

156 Komissio on lisäksi jo päivänä, jolloin asetuksen N:o 21/97 1 artiklan 4 kohdassa säädettyjen siirtymätoimenpiteiden oli tarkoitus olla sovellettavissa, julkaissut *Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä* tiedonannon ilmoittaakseen näistä toimenpiteistä kyseessä oleville ammattipiireille. Tästä julkaisemisesta riippumatta on todettava, että nämä elinkeinonharjoittajat olivat tietoisia siitä, että suojatoimenpiteitä tullaan toteuttamaan. Ei siis voida katsoa, että asetuksen N:o 21/97 1 artiklan 4 kohdassa säädetyillä suojatoimenpiteillä olisi loukattu suojattavaa luottamusta.

157 On todettava, että komissio saattoi perustellusti antaa asetuksen N:o 21/97 1 artiklan 4 kohdan taannehtivat säännökset ja että neuvoston ei voida katsoa menetelleen virheellisesti, kun se ei kumonnut näitä säännöksiä asetuksella N:o 304/97.

158 Tästä seuraa, että myös neljäs kanneperuste on hylättävä.

Viides kanneperuste, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista

159 Kantaja väittää, että asetuksella N:o 304/97 rikotaan perustamissopimuksen 190 artiklaa, koska sitä ei ole perusteltu riittävästi.

160 Alankomaiden hallitus väittää tältä osin, että perusteluista on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden.

161 Alankomaiden hallitus katsoo, että seuraavia asetuksen N:o 304/97 perustelukappaleissa esitettyjä väittämiä ei ole perusteltu: MMA:ista peräisin olevaa riisiä tarjotaan yhteisön markkinoille hintaan, joka on selvästi alhaisempi kuin yhteisöstä peräisin olevan riisin hinta, MMA:ista peräisin olevan riisin tuonti johtaa tuotujen määrien ja käytössä olevan hintatason takia vakaviin häiriöihin yhteisön riisimarkkinoilla ja tämä tuonti vaarantaa yhteisön ponnistukset tuotantosuunnan muuttamiseksi siten, että yhteisössä tuotettaisiin japonica-riisin sijasta indica-riisiä.

162 Neuvosto ei ole Alankomaiden hallituksen mukaan tutkinut mitenkään kehitystä markkinoilla eikä se siis ole voinut päätellä, että tämä tuonti aiheuttaa vakavia häiriöitä markkinoilla. Tätä perustelujen puutteellisuutta ei voida Alankomaiden hallituksen mukaan paikata sillä, että Alankomaiden hallituksella, joka osallistui asetuksen N:o 304/97 valmisteluun, oli käytettävissään tiedot, joiden perusteella se olisi itse voinut paikata kyseiset puutteellisuudet.

163 Tältä osin on muistettava, että perustamissopimuksen 190 artiklassa edellytetyt perustelut määräytyvät kyseisen toimenpiteen luonteen mukaan. Perusteluista on

selkeästi ja yksiselitteisesti ilmettävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että yhteisöjen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden (ks. yhdistetyt asiat C-63/90 ja C-67/90, Portugali ja Espanja v. neuvosto, tuomio 13.10.1992, Kok. 1992, s. I-5073, 16 kohta; Kok. Ep. XIII, s. 125; asia C-353/92, Kreikka v. neuvosto, tuomio 14.7.1994, Kok. 1994, s. I-3411, 19 kohta ja yhdistetyt asiat C-9/95, C-23/95 ja C-156/95, Belgia ja Saksa v. komissio, tuomio 4.2.1997, Kok. 1997, s. I-645, 44 kohta).

164 Perusteluissa ei kuitenkaan tarvitse esittää kaikkia asiaan liittyviä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevia yksityiskohtia, sillä tutkittaessa sitä, täyttävätkö toimenpiteen perustelut perustamissopimuksen 190 artiklassa asetetut vaatimukset, on otettava huomioon päätöksen sanamuodon lisäksi myös asiayhteys ja kaikki asiaa koskevat oikeussäännöt. Näin on varsinkin, kun jäsenvaltiot ovat osallistuneet tiiviisti riidanalaisen toimenpiteen valmisteluun ja tuntevat tämän vuoksi sen taustalla olevat syyt (ks. asia C-478/93, Alankomaat v. komissio, tuomio 17.10.1995, Kok. 1995, s. I-3081, 49 ja 50 kohta ja asia C-466/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. II, tuomio 9.11.1995, Kok. 1995, s. I-3799, 16 kohta).

165 Kun kyseessä on soveltamisalaltaan yleinen toimenpide, riittää, kun perusteluissa osoitetaan yhtäältä kokonaistilanne, joka johti toimen antamiseen, ja toisaalta ne yleiset tavoitteet, joihin toimella pyritään (ks. em. asia Espanja v. neuvosto, tuomion 28 kohta).

166 Yhteisöjen tuomioistuin on lisäksi toistuvasti todennut, että jos kanteen kohteena olevasta toimenpiteestä käy ilmi toimielimen tavoitteleman päämäärän ydin, olisi kohtuutonta vaatia, että erilaiset tekniset valinnat perustellaan erikseen (ks. mm. em. asia Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. II, tuomion 16 kohta ja em. asia Espanja v. neuvosto, tuomion 30 kohta).

167 Asia on näin sitä suuremmalla syyllä silloin, kun yhteisöjen toimielimillä on paljon harkintavaltaa monitahoisen politiikan toteuttamiseksi tarpeellisten keinojen valinnassa, kuten nyt käsiteltävänä olevassa asiassa (ks. vastaavasti em. asia Espanja v. neuvosto, tuomion 33 kohta).

168 Asetus N:o 304/97 on yleisesti sovellettava toimenpide, joka kuuluu yhteisön toimielinten antamiin asetuksiin, joilla on tarkoitus täytäntöönpanna seuraavia kahta monitahoista politiikkaa ja yhteensovittaa niitä: riisialan yhteinen maatalouspolitiikka ja MMA:iden assosiointijärjestelyä koskeva talouspolitiikka.

169 Asiakirja-aineistosta ilmenee, että ennen kuin komissio toteutti asetuksella N:o 21/97 suojatoimenpiteitä, komissio, jäsenvaltiot ja MMA:t olivat yhteydessä toisiinsa ja pitivät kokouksia.

170 Neuvosto toteaa asetuksen N:o 304/97 perustelukappaleissa ensinnäkin, missä tilanteessa se katsoi, että MMA:ista peräisin olevan, yhteisöön tuodun riisin määrä ja hintataso yhdessä uhkasivat aiheuttaa häiriöitä yhteisön riisimarkkinoilla. Neuvosto viittasi seitsemännessä ja kahdeksannessa perustelukappaleessa erityisesti yhteisön markkinoiden haavoittuvuuteen, kun on saatu tavanomainen indica-riisin sato kahden kuivuuden koetteleman vuoden jälkeen ja kun indica-riisin tuotanto yhteisössä on riittämätöntä.

171 Toisaalta neuvosto on selittänyt, että MMA:ista peräisin olevan halvan riisin tuonti oli omiaan vaarantamaan yhteisön ponnistukset tuotantosuunnan muuttamiseksi siten, että yhteisössä tuotettaisiin japonica-riisin sijasta indica-riisiä, ja

että MMA:ista peräisin olevan riisin yhteisöön tuodut määrät saattoivat jatkuvasti kasvaa, kun otetaan huomioon tuotantoalueiden kapasiteetti.

172 Näissä perusteluissa on selkeä kuvaus tosiasiallisesta tilanteesta ja tavoitelluista päämääristä, ja käsiteltävänä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen perusteluja on pidettävä riittävinä, jotta Alankomaiden hallitus voi tutkia päätöksen sisällön ja tarpeen vaatiessa todeta, onko tarkoituksenmukaista kyseenalaistaa näin perustellun päätöksen laillisuus.

173 Tästä seuraa, että viides kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

174 Alankomaiden kuningaskunnan kanne on siis hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

175 Yhteisöjen tuomioistuimen työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska neuvosto on vaatinut oikeudenkäyntikulujen korvaamista ja Alankomaiden kuningaskunta on hävinnyt asian, viimeksi mainittu on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Työjärjestyksen 69 artiklan 4 kohdan mukaan Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta ja komissio vastaavat väliintulijoina omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään perusteettomana.

2) Alankomaiden kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

3) Espanjan kuningaskunta, Ranskan tasavalta, Italian tasavalta ja Euroopan yhteisöjen komissio vastaavat omista oikeudenkäyntikuluistaan.

Rodríguez Iglesias Jann Macken

Gulmann Edward La Pergola

Puissochet Sevón Wathelet

Schintgen Skouris

Julistettiin Luxemburgissa 22 päivänä marraskuuta 2001.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti